

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2010 – 2013**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Marta Svobodová

**Tvořivost ve volném čase dospělých
(na příkladu vybrané výtvarné techniky)**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Iva Borská, CSc.

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

**BACHELOR COMBINED / FULL-TIME STUDIES
2010 - 2013**

BACHELOR THESIS

Marta Svobodová

**Creativity inleisure time of adult
(on example of selected art technique)**

Prague 2013

The bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Iva Borská, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Nymburce dne 04.03.2013

Marta Svobodová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat především své profesorce PhDr. Ivě Borské CSc., která mě motivovala k výběru tématu pro moji bakalářskou práci, za vedení mé bakalářské práce a za poskytnuté připomínky a cenné rady.

Za podporu při práci na mé knize Dekorace z papíru KUSUDAMA - výtvarná technika skládání papíru bych na tomto místě rovněž ráda poděkovala nakladatelství Zoner Press, včetně tvůrci fotogalerie mých výtvorů panu Ing.Pavlu Kristiánovi.

Současně bych chtěla poděkovat paní Květě Filipi z vydavatelství Zoner Press, která byla aktérkou vydání mé knihy KUSUDAMA - výtvarná technika skládání papíru, hlavně za její konstruktivní připomínky a spolupráci. Její kladný přístup pro hodnocení mé tvůrčí tvorby prvků KUSUDAMA, bylo také impulsem zvolení tématu mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářské práce je věnována prezentaci specifické tvůrčí aktivity KUSUDAMA, jako techniky kreativního tvoření s papírem. Řešená problematika je zkoumána v kontextu volnočasových aktivit a neformálního vzdělávání dospělých, odhaluje potenciál tvořivosti dospělých a to nejen jako kontinuálního pokračování dětské tvořivosti a fantazie. Technika KUSUDAMA je v andragogickém pohledu představena jako způsob aktivního využívání volného času dospělých, kteří rádi tvoří. Technika přináší kompenzační, rozvojové, estetické a další podněty pro všechny věkové kategorie dospělých a specificky pro každou z nich. Praktická část bakalářské práce obsahuje nejen využití poznatků z vlastní tvůrčí aktivity autorky práce, její lektorské činnosti, ale také zájmu veřejnosti o tvořivost i zájmu o autorčinu publikaci Dekorace z papíru – KUSUDAMA.

Klíčové pojmy

Andragogika, kulturní andragogika, kultivace člověka, KUSUDAMA – dekorace z papíru, motivace, origami, tvořivost, volnočasové aktivity, volný čas

Annotation

This Bachelor thesis presents an activity called KUSUDAMA, this is a creative technique of forming paper material. The thesis explores several issues and is researched in the context of leisure activities and non-formal education of adults. This reveals the potential creativity of adults, not only as a further stage of continuing children's creativity and fantasy.

The technique KUSUDAMA, from the andragogical point of view, introduces as a form of active utilization of leisure time for creative people. This technique provides aesthetic development, plus other incentives for all age groups, each age group gains specifically.

The practical part of the Bachelor thesis contains the utilization of knowledge from the author's own creative works, her lecturing, and general public interest in creativity in conjunction with the interest in the author's official publication "Decoration made from paper – KUSUDAMA".

Key words

Andragogy, Cultural Andragogy, Human cultivation, Decoration made from paper – KUSUDAMA, Motivation, Origami, Creativity, Leisure time activities, Leisure time

OBSAH

ÚVOD	8
1. VYUŽITÍ ANDRAGOGICKÝCH POZNATKŮ V ŘEŠENÉ PROBLEMATICE..	10
1.1 Kulturní andragogika	10
1.2 Rozvoj dospělého z pohledu andragogiky	14
2. VOLNÝ ČAS	16
2.1 Charakteristika volného času, jeho zaměření, funkce a cíl.....	16
2.2 Aktivní trávení volného času	17
2.3 Time management všedního dne	19
3. ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	21
4. KULTIVACE ČLOVĚKA TVOŘIVOSTÍ.....	23
4.1 Význam tvořivosti v lidském životě	23
4.2 Aplikace poznatků z konkrétních akcí tvořivosti	26
4.3 Pojetí kultury.....	27
4.4 Tvořivost jako nezbytná vlastnost moderního člověka.....	29
5. PROJEKT PRÁCE S PAPIREM - KUSUDAMA	31
5.1 Historie origami, KUSUDAMA v kontextu lidské společnosti	31
5.2 Historie a užití KUSUDAMA vč. významu její tvorby.....	35
5.3 Práce s papírem, stručný úvod do historie papíru.....	36
5.4 Presentace mých výtvorů v TV, autogramiáda, styk s veřejností.....	40
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	45
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAF	45
SEZNAM PŘÍLOH.....	49

ÚVOD

Cílem této bakalářské práce je přiblížení kreativní práce s papírem technikou KUSUDAMA jako jednu z dalších možností způsobů aktivního trávení volného času lidí, kteří rádi tvoří. Jde o jedince ale i skupiny, zejména seniory, kteří nacházejí v tvůrčí činnosti nové nápady na využití volného času a v podstatě smysl svého života. Zvláštní technika práce s papírem KUSUDAMA je přístupná všem lidem různého věku. Poznala jsem to sama i při tvorbě s dětmi. Dalo by se říci, že jde více o relaxační než výtvarnou techniku.

Bakalářská práce na téma Tvořivost ve volném čase dospělých (na příkladu vybrané výtvarné techniky) je rozdělena do pěti kapitol se zdůrazněním na přínos této aktivity pro člověka. Specifikou práce je vysvětlení a využití andragogických poznatků k vymezené problematice, včetně rozvoje dospělého z pohledu andragogiky. Podstatná část bakalářské práce je věnována významu tvořivosti dospělých ve volném čase a nový pohled na práci s papírem, zaměření a využívání volného času včetně kultivace dospělého člověka ve vazbě na tvořivost, orientace na jiné hodnoty než finanční, radost z tvůrčí práce. Tvořivost je vysvětlována ve vazbě na zájmové vzdělávání dospělých, včetně jeho cíle. Závěr práce tvoří vlastní projekt, vypovídající tématu bakalářské práce – vybraná technika - Dekorace z papíru - KUSUDAMA.

Při zpracování bakalářské práce jsem vycházela ze studia odborné literatury. S výjimkou části popisující vlastní projekt KUSUDAMA. V této části je využito autorských poznatků ze svého tvoření.

Ve své práci jsem chtěla zdůraznit, že tvůrčí momenty budou vždy objevovány téměř v každé činnosti a člověk s tvůrčími schopnostmi bude jednat tvořivě v každém povolání i ve volném čase.

Při výkonu profese jsou zúročovány nejen získané praktické vědomosti, ale zejména vlastnosti, které jsou tvořivostí jako volnočasové aktivity získávány: přesnost, trpělivost, kreativita, originalita. Jde o inspiraci, jako důležitém momentu při tvůrčím řešení problému, kreativitu při lektorské práci, zvláště při přípravě přednášky apod.

Tuto zkušenost mám z lektorské činnosti, kterou vykonávám u svého zaměstnavatele.

Je skutečností, že člověk je schopen neustále nacházet nové způsoby, jak přistupovat k řešení problémů a uspořádat pro posluchače zajímavě výklad, schopnost přenosu zkušeností.

Spolupráce s tvůrčí osobností je velmi dobrým stimulem rozvoje vlastní tvořivosti. Hlavním motivujícím podnětem bude vždy vnitřní potřeba tvořit, prokazovat vlastní schopnosti a uplatňovat je na správném místě a ve správný čas.

1. VYUŽITÍ ANDRAGOGICKÝCH POZNATKŮ V ŘEŠENÉ PROBLEMATICE

1.1 Kulturní andragogika

Andragogika vychází z obecné pedagogiky, je její samostatnou součástí. Je vědou praktickou, zabývá se nejen zvláštnostmi působení pedagogických zákonitostí na dospělé, ale i definuje vztah k ostatním pedagogickým a společenským vědám. Andragogika se zabývá individuálními i sociálními souvislostmi kultury, ekonomiky a politiky. Je skutečností, že andragogika poskytuje péči lidskému kapitálu v měnícím se kulturním, ekonomickém i politickém kontextu. Pomáhá přizpůsobovat se změnám dospělým, doplňovat si potřebné znalosti pro práci i pro mimopracovní aktivity. Poznatky andragogiky slouží k praktickým opatřením v oblasti společenských vztahů podle potřeb společnosti. Celoživotní vzdělávání je dnes životní nutností a trendem společnosti.

Myšlenka celoživotního vzdělávání není myšlenkou moderní, základy konceptu celoživotního učení definoval již před několika stoletími J. A. Komenský¹ ve svém díle *Obecná rozprava o nápravě věcí lidských* v části *Pampaedia*.

*„Ve čtvrtém dílu, Pampaedii (Univerzální vzdělání, Vševýchova), Komenský vysvětluje vzdělání a výchovu jako **celoživotní proces**, který podmiňuje rozvoj tvůrčí činnosti, zdokonalení a nápravu jedince i společnosti. Rozvinuta je tu Komenského zásada demokratičnosti a univerzálnosti - **všichni všechno všestranně**. Komenský tu shrnuje své nejlepší myšlenky a návrhy z pedagogických spisů. Vrcholem čtyřstupňové školní výchovy (počínaje „školou dětství“) je vysokoškolské vzdělání, doplněné o cestování po vlasti i cizině. Podle Vševýchovy má však vzdělání pokračovat dále a to „školou dospělosti“, neboť ‚teprve pracujíce, stáváme se mistry v práci‘, a dokonce i „školou stáří“, kdy je třeba ‚moudře využít dosavadní životní práce‘, tj. předat mladším vlastní zkušenosti.“* (envigogika. [online]. 2008 [cit. 2012-11-26]).

„Obecná porada o nápravě věcí lidských, kterou napsal při svém pobytu v Nizozemí

---

¹ Jan Amos Komenský (1592 – 1670) patřil k největším duchům střední Evropy, a vzhledem k nadčasovosti a aktuálnosti jeho textů pro současného Evropana se mezi velikány ducha řadí dodnes. Osud jej zasadil do mimořádně těžkých podmínek.

v závěru svého života Jan Amos Komenský. Řecké slovo *pan* znamená vše **či všezahrnující**, *sofia* znamená moudrost. Proto slovo *Pansofia* sám Komenský vykládá jako **Všeobecná moudrost**.“ (pansofia. [online]. 2012 [cit. 2012-11-26]).

„Jan Amos Komenský, jeden z největších myslitelů 17. století, pracoval v pozdních letech svého plodného života na rozsáhlém díle, které nazval *Obecná porada o nápravě věcí lidských*.

Zklamán realitou světa, ve kterém se nacházel, avšak nezlomen v naději na jeho nápravu, použil všech svých schopností a vědomostí k tomu, aby nastínil cesty k této nápravě vedoucí.

I dnes se nacházíme ve světě, s jehož stavem povětšinou spokojeni nejsme. A při hledání cesty ke změně této situace zjišťujeme, že v díle J. A. Komenského lze nalézt pro náš současný svět tak hluboce inspirující myšlenky a poznatky, až se zdá, jakoby Komenský žil v dnešní době a psal své dílo pro nás.“ (OPONA. [online]. © opona2009 [cit. 2012-11-26]).

Již Jan Amos Komenský poukazoval na nutnost učení všech lidí a zdůrazňoval potřebu uceleného systému vzdělávání, přístupného každému. Založil tak tradici české andragogiky.

„Komenský byl prvním, kdo přišel s konceptem **celoživotního učení** (byť ne takto označeným) a koneckonců i s konceptem mučícího se světa, s teorií individualizace vzdělávání, se zásadou vzdělávání **všech sociálních skupin i národů** bez jakékoliv diskriminace, dokonce i bez diskriminace věkové:

„První, čeho si přejeme, je, aby tak plně a k plnému lidství mohl být vzděláván ne jeden člověk nebo několik nebo mnoho, nýbrž všichni lidé vespolek i každý zvlášť, mladí i staří, bohatí i chudí, urození i neurození, muži i ženy, zkrátka každý, komu se stalo i údělem narodit se člověkem, aby konečně jednou bylo celé lidské pokolení vzděláno po všech věkových stupních, stavech, pohlavích a národech.“ (Palán, Langer, 2008, s. 12). Již Jan Amos Komenský poukazoval na nutnost učení všech lidí a zdůrazňoval potřebu uceleného vzdělávání, které bude přístupné každému.

O zpracování celé koncepce včetně zavedení pojmu andragogika a tvůrcem oboru andragogika se zasloužil Doc. PhDr. Vladimír Jochmann, CSc. (13.9.1923 – 11.8.2008)

po roce 1989 na katedře vzdělávání dospělých v Olomouci. Studijní obor obsahoval čtyři základní profílance: vzdělávání dospělých, personální management, sociální práci a kulturní práci. Pojem andragogiky - „do českého slovníku jej vznesl až Vladimír Jochmann v roce 1990 na olomoucké katedře andragogiky, aby tak nahradil dříve užívané ideologicky zdiskreditované pojmy „pedagogika dospělých“, „výchova a vzdělávání dospělých“ a rozšířil a zpřesnil jejich význam.“

„Andragogiku můžeme považovat za:

- **vědu o vzdělávání dospělých, výchově a péči o dospělé, respektující všestranné zvláštnosti dospělé populace a zabývající se jejím rozvojem ve všech fázích jeho životní dráhy,**
- **studijní obor na vysokých školách, který se zaměřuje na rozvoj odborníků v této široké oblasti, jejichž hlavní činností je koncepční, realizační a řídicí práce,**
- **pole praxe, tedy konkrétní činnosti, jimiž se andragogika realizuje v praxi (vzdělávání dospělých, sociální práce a péče, řízení a rozvoj lidských zdrojů ve firmách, kultivace dospělé populace a osvětová činnost apod.).“** (Palán, Langer, 2008, s. 37).

„Vzdělávací nadace Jana Husa² ve spolupráci s Ústavem profesního rozvoje pracovníků ve školství Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze vyhlašuje pro rok 2012 a pro Českou republiku a Slovenskou republiku Labyrint světa Cena Vladimíra Jochmanna pro učitele. Smyslem ceny je podpořit učitele, kteří ve studentech podněcují zájem o historii, společnost a další humanitní témata.“ (labyrint-světa. [online]. © 2010–2012 [cit. 2012-11-26]).

Mezi praktické disciplíny andragogiky patří kulturně – vzdělávací andragogika. Celoživotní vzdělávání umožňuje člověku, aby v kterémkoliv okamžiku svého života vstoupil do vzdělávacího procesu a odstranil pocíťované mezery ve svém vzdělávání. Vzdělávání dospělých můžeme rozdělit na profesní vzdělávání (např. v podnicích), a na zájmové vzdělávání (různé kurzy).

---

² Vzdělávací nadace Jana Husa je nepolitická, nekonfesijní, vzdělávací a kulturní instituce. Působí v České republice a ve Slovenské republice. Podporuje rozvoj svobodného a kvalitního vzdělávání jako základu zdravé občanské společnosti založené na principech demokracie, solidarity a zodpovědnosti.

Jednotlivé podoby vzdělávání lze sledovat v různorodých prostředcích. Jsou jimi především zájmové kroužky, podniky, kulturní organizace, občanské iniciativy a hnutí, církve, politické strany, odbory, sportovní organizace. Velkou roli zde hrají masová media, zejména televize, tisk i rozhlasové vysílání.

Lidé se mohou vzdělávat z ryze praktických důvodů, třeba ze zájmu a pro oživení svého života, kreativního a aktivního naplňování volného času a tím překonávat i náročnost stresových situací v zaměstnání, v rodině, apod.

Kulturní andragogika vznikla ze společenské potřeby a kompletnosti výchovy. Zkoumá působení vlivu kultury na dospělého člověka včetně složitého procesu kultivace osobnosti. Orientuje se na kulturní vyžití člověka a uspokojování potřeb a zájmů při kulturní seberealizaci. Kultura představuje všechny lidské výtvořky a instituce, kde se kultura vytváří. Zároveň tak charakterizuje úroveň vývoje společnosti.

Kulturní andragogika jakožto teorie osvětové činnosti, nelze tedy opomenout vzdělávání seniorů v oblasti nalézání smyslu života.

„Předmětem kulturní andragogiky je:

- *pomoc dospělému člověku při **enkulturaci** a udržování jeho **kulturní kompetence** v přizpůsobování změněných podmínkách,*
- ***kultivace osobnosti prostřednictvím kulturně výchovné činnosti**“ (Palán, Langer, 2008, s. 63).*

Předmětem kulturní andragogiky je tedy rovněž proces učení se jedince žít ve společnosti a její kultuře (enkulturace).

Objektem kulturní andragogiky je kultura, patří sem všechny výtvořky, které člověk vytvořil.

Kulturní andragogika je zaměřena na vytváření podmínek pro uplatnění talentu, kulturního života jako součást celkového vývoje kultivace člověka a zkoumá působení kultury na dospělého člověka.

Spojení dalšího vzdělávání dospělých s kulturou je v tom, že vzdělávání nabízí rozsáhlé možnosti vzdělávacích aktivit, od vědy a umění, přes zábavu ve všech jejích podobách včetně kultury zájmové a skupinové až po zájmové aktivity trávení volného času.

1.2 Rozvoj dospělého z pohledu andragogiky

„Celoživotní učení (angl. lifelong learning) představuje zásadní koncepční změnu pojetí vzdělávání, změnu jeho organizačního principu, kdy všechny možnosti učení – ať v tradičních institucích v rámci vzdělávacího systému, či mimo ně - jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoliv během života.

Celoživotní učení má člověku poskytovat možnost vzdělávat se v různých stádiích jeho rozvoje až do úrovně jeho možností v souladu s jeho zájmy, úkoly a potřebami.“ (Palán, Langer, 2008, s. 101).

Změny v oblasti ekonomického, kulturního, společenského a politického života přináší nutnost celoživotního procesu v oblasti vzdělávání dospělých.

Výchovu musíme chápat ne pouze jako cílevědomé formování osobnosti, ale jako proces, který má kořeny v konkrétní společnosti, pro kterou zajišťuje nepřetržitost společenských a kulturních hodnot. Jde o proces, zasahující průřezově celou společnost, jev s důsledky pro ekonomiku i umění, směřujícím ke správnému a odbornému dosažení žádoucích změn nejen v tvůrčí činnosti, ale i v tvůrčím myšlení.

Celoživotní vzdělávání je dnes ve středu pozornosti jako součást aktivního životního způsobu člověka.

„V roce 1996 (tento rok byl vyhlášen “Rokem celoživotního vzdělávání”) byla vydána zpráva Mezinárodní komise pro vzdělávání v 21. století UNESCO “Učení: dosažitelný poklad” - tzv. Delorsova zpráva (komisi expertů vedl Jacques Delors³, bývalý president Evropské komise). Tato zpráva je výsledkem tříletého procesu konzultací a analýz ve světovém měřítku, který vyústil do návrhu ustavení konceptu celoživotního učení.

Učení je zde založené na 4 pilířích:

- *učit se vědět,*

---

³ **Jacques Delors** - francouzský ekonom a politik, který byl v letech 1985–1995 předsedou Evropské komise v Bruselu.

- *učit se dělat,*
- *učit se spolužití,*
- *učit se být.*

Učení po celý život je deklarováno jako “vzdělávací kontinuum, souběžné s životem a rozšířené tak, aby do sebe zabralo celou společnost”.

Ve stejném roce vyšla “Bílá kniha o vzdělávání” Evropské unie. Tento dokument přináší přehled společenských a ekonomických faktorů v EU, které mají vliv na výchovu a vzdělávání.“ (sociologie1. [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]).

Vzdělávání je vnímáno mezi lidmi jako nutnost dnešní doby zvláště v souvislosti s potřebou neustále aktualizovat své dovednosti a vědomosti tak, aby člověk obstál v životě profesním, společenském i soukromém. Vzdělání je lidmi obecně ceněno jako důležitá hodnota v životě člověka. Prodlužuje se věk a senioři chtějí být také aktivní. Rozvoj v oblasti technologií a komunikace zvyšuje nárok na další vzdělávání. Proto také starší generace vyžaduje získat další vzdělání, kterého se jim nedostalo ve škole. Jde zejména o oblast vyžívání výpočetní techniky, znalost cizích jazyků, internet apod. Někteří však realizují své aktivity v oblasti zájmového vzdělávání. Jde o četbu odborných knih, tisku, sledování televizních pořadů.

Investice do vzdělání je podle většiny lidí zodpovědností každého člověka. Bez dalšího zdokonalování a získávání nejnovějších informací by nebylo možné moderní techniku využívat. Již neplatí tradiční systém, že si člověk vystačil s tím, co se v mládí naučil. V době nezaměstnanosti řada lidí vyhledává a absolvuje rekvalifikační kurzy. Mezi preferované směry ve vzdělávání v dospělosti patří rovněž zájmová témata, volnočasové aktivity jako je tanec, hudba, výtvarné tvoření dekorací apod. Motivací vzdělávání v dospělosti je buď kariérní růst, nebo rozvíjení svých dovedností a tím smysluplně strávit svůj volný čas ve prospěch svých koníčků.

Další vzdělávání je pro společnost důležité. Nové nároky na znalosti, dovednosti, na způsoby práce a komunikace se týkají všech, bez ohledu na věk. Význam vzdělávání roste v souvislosti s častými změnami na trhu a s tím souvisí důležitost rozvoje osobnosti.

2. VOLNÝ ČAS

2.1 Charakteristika volného času, jeho zaměření, funkce a cíl

Biologický rytmus všech živočichů se projevuje pravidelným střídáním aktivity a odpočinku, kdežto u člověka se charakterizuje v podobě střídání práce a volného času.

Zásadní zlom v možnostech prožívání volného času přinesla mechanizace práce a související společenské změny, např. Striktní ohraničení a postupné zkracování pracovní doby (obvyklá pracovní doba dělníka na konci 19. století byla 14-16 hodin), racionalizace práce apod. Tradiční způsoby využívání disponibilní doby – regenerace pracovní síly, odpočinek a zábava- se časem rozšiřovaly o prostor pro činnosti vyššího řádu, jakými jsou např., cestování, rekreace, sport, vzdělávání či podílení se na občanských záležitostech.“ (Šerák, 2009, s. 25).

„Pro volný čas je typická především dobrovolnost a možnost individuální strukturace vlastní disponibilní doby, pružný časový režim a svobodná volba, případě jistá nenucenost (šance být přirozený a nechat vyniknout vlastní schopnosti a zájmy).“ (Tamtéž, s. 27).

Mnozí lidé spojují volný čas pouze s konzumací a nicneděláním, naopak jsou lidé, jejichž činnosti ve volném čase svědčí o jiném pojetí volného času a aktivnějším přístupu k němu. Pro mnohé je volný čas příležitostí ke svobodné tvorbě, sebevzdělávání, cestování, sportování – k nevyčerpatelné řadě životních aktivit.

„Otázka zaměření a funkce volného času je ve společenských vědách jednou z nejstarších a nejdiskutovanějších. Všeobecně přijímané jsou tři základní funkce, které má volný čas plnit:

- *zábava (souvisí s uspokojováním osobních potřeb, osvobození od nudy),*
- *odpočinek (duševní i fyzická relaxace, kompenzace únavy, obnovení síly),*
- *vlastní rozvoj osobnosti člověka (osvobození od automatismu)“*

(Tamtéž, s. 29).

Cílové funkce volného času uvádí ve své knize Základy pedagogiky volného času - Mojmír Vážanský - Vladimír Smékal, str. 101. Vybrala jsem stať, která se týká potřeby

kreativního rozvoje.

„Potřeba kreativního rozvoje, produktivního uplatnění a účasti na kulturním životě (ENKULTURACE) - potřeba nezávislého růstu osobních schopností a nadání, prosazování vlastních myšlenek a různých řešení problémů, přání vlastního tvůrčího uplatnění, schopnost vyjádření, fantazie, spontaneita, rozvíjení a rozšiřování estetického pocitu a hojnost nápadů, vlastní motivovaný a sebou samým určený zážitek výkonu, produktivita hry, kulturní činnosti a iniciativy, aktivní účast a podíl.“ (Vážanský, 2001, s. 27).

2.2 Aktivní trávení volného času

Každý člověk si může najít na základě svých zkušeností takovou zájmovou činnost, která mu umožní seberealizaci a uspokojení. Každý člověk naplňuje své volnočasové aktivity, získává praktické zkušenosti a teoretické poznatky v průběhu celého života. Jeho potřeby se stávají motivací lidského jednání, tedy i vlivem na způsob trávení volného času. Mění se v jednotlivých životních etapách, odvíjí se od sociálních okolností a aktuální situace jedince. Aktivní trávení volného času dospělých napomáhá nejen k rozvoji jedince, ale i tvořivá činnost pomáhá při odreagování se od stresových situací v každodenním životě.

Při realizaci zájmové činnosti získává jedinec další zkušenosti, které potom může předávat další generaci. Má potřebu samostatně něco dokázat, vytvořit či vykonat, co přinese potěšení a má význam a užitek.

„S růstem množství volného času se rýsují hranice nasycenosti nejen u spotřeby hromadných sdělovacích prostředků, nýbrž i u regenerativních volnočasových činností pasivního charakteru.“ (Tamtéž, s. 27).

Mnozí z nás sledováním televizoru zabíjejí čas, když unaveni bez sil s představou další práce chceme uniknout každodennímu stereotypu, dáváme přednost pasivnímu odpočinku, protože nejsme schopni si najít formu aktivního trávení volného času a mnohdy na něj již nezbyvá sil. Mnozí postrádají koníčky a v nejednom případě se zálibou stal právě konzum.

Je třeba však rozlišovat různé úrovně konzumního chování, některé mohou mít dokonce i pozitivní vliv na chování celých generací např. rozvoj nových technologií a internetové kultury sice vede k neuvěřitelným zbytečnostem, které se na síti hromadí a jejich spotřebě nelze zabránit, naopak však umožňují přístup v podstatě všem zájemcům a můžou mít kultivující účinek v oblasti technické vyspělosti a počítačové gramotnosti, která může zprostředkovat práci i lidem, kteří by za jiných okolností byli společensky vyloučeni.

Ke sféře volného času se váže životní styl. Pokud společnost zabezpečí kvalitní trávení volného času lidí, urychlí tím rozvoj schopností celé generace a tím se bude snižovat rozvoj negativních sociálních rysů. Zájmy a aktivity jedince navazují na hodnotové orientace, kulturu a způsob života jeho rodiny v prospěch celé společnosti. Řada lidí má snahu se vymanit se z kolotoče tržního hospodářství a soustředí své síly v oblasti aktivního trávení volného času podle svých představ.

Celý ten „západní“ styl života, který se u nás od roku 1990 začal stále výrazněji prosazovat a propagovat, jen kopíruje onen „nedostižitelný“ vzor, tak běžný hlavně ve Spojených státech.

Aktivní trávení volného času má velký vliv nejen na jedince, ale zejména v působnosti třeba rodiny. Učíme se nepodléhat kouzlu krásných věcí v obchodě, a pokud to naše schopnosti a prostředky umožní, co se nám líbí, si doma vyrobíme. Což je můj případ v oblasti tvořivosti. Společně trávíme čas a tvoříme výtvary, kterými se můžeme pochlubit při různých příležitostech. Dítěti se tak pozitivně formuluje sebehodnocení, poznává hodnoty a může posoudit hodnoty tradiční a stálé, které ho budou chránit před nástrahami moderní společnosti. Aktivní trávení volného času je různorodé při posuzování na vesnici nebo ve městě.

Lidé na vesnici mají základní potřeby a cíle, které jim vytváří realita a za kterými musí jít. Mají možnost smysluplné seberalizace, kterou jim skýtá práce na pozemku nebo domu, chov domácích zvířat. Jejich aktivita v oblasti tvořivosti se projevuje zejména v zimním období různými ručními pracemi. Oproti lidem ve městě, jejich životní styl je určen místem bydliště a výší příjmu. Je zde mnoho možností využití zábavy obyvatel. Většinou však převládá konzumní styl života. Je však nutné zdůraznit, že existuje větší možnost využití aktivní účasti v kurzech k dalšímu vzdělávání, zdokonalování

dovedností apod. Současná společnost je ovlivněna konzumním způsobem života. Je proto na každém jedinci, aby se dle svých možností a schopností s tím vyrovnal ve prospěch celé společnosti a aktivně trávil svůj volný čas.

2.3 Time management všedního dne

V současné době většina lidí prožívá chaotické a rušné dny plné vypětí a stresu, na konci pracovního dne už nemá dost chuti a nálady na vynaložení energie pro další aktivní trávení volného času.

Přes tuto skutečnost existuje však žena XY ve věku 42 let, matka dvou dětí, samoživitelka. Při zaměstnání studuje. Ani velká zaneprázdněnost ji nezabránila, aby si našla volný čas na tvůrčí činnost a vydala knihu o tvořivosti. Popisuje techniku, která přináší kompenzační, rozvojové, estetické a další podněty pro všechny věkové kategorie.

Naučila se zvládnout hospodaření s časem tím, že získala schopnost říct „ne“ činnostem, které nejsou důležité. Jako matka dvou dětí, studentka při zaměstnání, ke zvládnutí všedního dne umí si stanovit priority činností, co je naléhavé a důležité pro rodinu. Je skutečností, že tento proces často probíhá pod stresem, který však dokonale umí zvládat. Pro úplnost informace dokázala názorně zmapovat časový prostor, ve kterém se může věnovat svým koníčkům (čtení, sledování televize, tvůrčí činnost, sport).

Hlavním cílem je poskytnout bližší pohled na strukturu a frekvenci jejích volnočasových aktivit. Jednoznačně z time managementu všedního dne vyplývá, že její den je opravdu nabytý a na její koníčky či zábavu jí moc času nezbyvá. Resty dohání na úkor odpočinku o víkendu. Její smysl využívání volného času, potřeba něco samostatně dokázat, vytvořit či vykonat, co přinese potěšení a má význam i užitek nejen pro ni, ale také pro rodinu, přátele. V kreativním tvoření má podporu celé rodiny, přátel a dalších tvořilek.

Graf 1: Time management všedního dne

Zdroj: autorka práce - údaje zpracovány dle osobní časové rozvahy

3. ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Vzdělání v dospělosti je vnímáno jako nutnost dnešní doby. V rychle se vyvíjejícím světě je nutno neustále aktualizovat své dovednosti a vědomosti tak, aby člověk obstál v životě profesním, společenském i soukromém.

„Zájmové vzdělávání je možné nejjednodušeji vymezit jako souhrn krátkodobých i dlouhodobých forem, které umožňují edukační, tvůrčí i organizační volnočasové aktivity účastníků, směřující k saturaci jejich zájmu. Při určité modifikaci lze vycházet i z definice, která se objevila v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice. Tato tzv. Bílá kniha prezentuje zájmové vzdělávání jako „...souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňující získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou výuku.“ (Šerák, 2005, s. 50).

Vzhledem k rozmanitosti lidských zájmů je i obsahová orientace zájmového vzdělávání velmi široká. Zahrnuje oblast všeobecně vzdělávací, kulturní, etickou, filozofickou, náboženskou, zdravotnickou, sportovní apod.

Cílem zájmového vzdělávání dospělých je rozvoj tvůrčí osobnosti. Dovednosti, vědomosti a hodnoty získané ve sféře zájmového vzdělávání je možné využít i v pracovním procesu. Charakteristickým znakem zájmového vzdělávání dospělých je orientace do volného času, což značně ovlivní možnosti trávit volný čas. Zájmové vzdělávání dospělých zlepšuje kvalitu žití, rozšiřuje schopnosti a dovednosti člověka. Většina lidí souhlasí, že vzdělávat se v dospělosti je třeba, zejména z těchto důvodů:

- Udržet krok s dobou a být konkurenceschopný na trhu práce a ve společnosti.
- Dosáhnout svých profesních cílů.
- Otevřít si obzory a další možnosti.
- Mít „dobrý pocit“ z osobního rozvoje – individuální potřeba či zájem – seberealizace.
- Zajímavým způsobem využít svůj volný čas.

Nejsilnější motivaci ke vzdělávání mají lidé ambiciózní, kteří chtějí uspět ve svém profesním životě a lidé s přirozeným zájmem o okolí a společnost.

Typickým znakem odlišujícím oblast zájmového vzdělávání od většiny ostatních, je především dobrovolnost.

„Předpokládáme, že hlavním cílem výchovy a vzdělávání má být všestranné a harmonicky rozvinutá osobnost, relativně samostatná, přesto však plně zapojená do společenských vztahů. Rozlišujeme přitom cíle poznávací, dovednostní a hodnotové. V zájmovém vzdělávání se také často mluví o výchově ve volném čase, pro volný čas a jak naložit s volným časem. Smyslem je především vyčerpání plného potenciálu volného času, který se tak zařazuje do celoživotního edukativního a socializačního procesu. Každému jedinci by měla být poskytnuta příležitost kvalitně využít volný čas (kvalitně znamená tvůrčím způsobem, se zaměřením na vlastní rozvoj).“ (Šerák, 2005, s. 54).

4. KULTIVACE ČLOVĚKA TVOŘIVOSTÍ

4.1 Význam tvořivosti v lidském životě

V současné době přesycené informacemi, je nutné, abychom se vyrovnávaly stále s novými požadavky. Doba je rovněž ovlivňována změnou pracovních nároků, požadavků na rekvalifikaci, ale i změnou systému hodnot. Tvořivost pomáhá zvládat zátěž tím, že podporuje různorodá řešení, a tedy i zvládání náročných životních situací a je vyžadována hlavně v praxi. Lze konstatovat, že u vedoucích pracovníků jsou jedním z předpokladů výkonu jejich práce tvořivé schopnosti. Rovněž u ostatních pracovníků je často vyžadován tvořivý přístup k řešení odborných problémů firmy. Firma proto zajišťuje různé kurzy pro rozvíjení tvořivých schopností. Je skutečností, že tvořivý člověk finanční prostředky do něj vložené firmě mnohonásobně vrátí. Zároveň si zvyšuje sebejistotu, zájem o poznání i ochotu spolupracovat.

Tvořivost je často spojována pouze s určitými činnostmi.

Lidová tvořivost je charakteristická pro výtvary, jako jsou malované kraslice, šité kroje apod. Slovesná tvořivost je připisována například hudebním skladatelům nebo vynálezci. V těchto případech se často používá termín tvorba.

Je však nutné zdůraznit, že tvořivost je jev společenský, který se projevuje každodenně v běžném životě člověka i celé společnosti. Člověk se neustále adaptuje. Tvořivost je důkazem příspěvku aktivní adaptace člověka. V pracovní činnosti jde o profesní tvořivost. Požadovaným a hlavně nutným předpokladem tvůrčí práce je proto i schopnost sám sebe vzdělávat. S rozvojem tvůrčí schopností se zvyšuje také jeho sebeúcta.

Náležitou pozornost je nutné věnovat tzv. sociální tvořivosti. Tvořivý sociální člověk ovládá taktiku komunikace, spolupráce a snadno se orientuje v nových sociálních situacích. Lépe zvládá své osobní, pracovní i rodinné problémy. Rozvoj a projev tvořivosti se může projevat u každého člověka.

Pojem tvořivosti, kreativity, tvůrčí činnosti definovala řada odborníků podle různých hledisek. Obecně se pod tvořivostí (kreativitou) rozumí duševní procesy, které vedou k řešením, nápadům, uměleckým formám, teoriím nebo produktům, jež jsou jedinečné

nebo nové. Vývoj ve společnosti ukázal, že existuje tolik druhů kreativity, kolik je lidských činností.

„Spokojenost a radost, kterou přinášejí úspěchy v tvůrčí činnosti, patří k nejsilnějším příjemným pocitům, jež je člověk schopen prožívat. Projevují se mimo jiné silným pocitem vlastní moci a hodnoty, pocitem hlubokého smyslu existence. Zároveň však tvůrčí práce bývá také zdrojem nepříjemností, utrpení nebo i životních tragédií, zvláště naráží-li na nepřekonatelnou hradbu hlouposti, rutiny a závisti.“ (Z.Pietrasinski, 1965, str. 126).

S tvořivostí souvisí pojem tvůrčí myšlení, které je předpokladem tvůrčí práce. Jde o zvláštní druh myšlení, pro nějž je charakteristické odpovědnost, schopnost hledání řešení a nových postupů, smysl pro originalitu schopnost citového rozvíjení.

Tvůrčí zkušenost se u člověka vytváří v průběhu jeho života. Využívá své vlastní osvědčené metody, postupy činností odpovídající jeho schopnostem a vlastnostem. V tomto případě se mohou stát zkušenosti i brzdící silou tvořivosti.

Je nutné zdůraznit, že tvořivost, kreativita je a bude vždy chápána jako činnost člověka, vytvářející nové materiální a duchovní hodnoty, jež mají společenský význam. Rovněž tvořivé myšlení je předpokladem i pro řídicí práci, pro podnikání apod. Při různých školeních jsem poznala, že pokud člověk chce být úspěšný, musí být tvořivý alespoň do jisté míry.

Tvůrčí činnost zasahuje do všech oblastí lidského konání. Podle toho, ve které sféře jedinec tvoří, rozlišujeme oblast profesionální a neprofesionální. Každý člověk se liší svým stupněm tvořivosti. Svou tvořivost může rozvíjet a zdokonalovat.

Oblast profesionální tvorby zahrnuje tvůrčí pracovníky, kteří vykonávají v této sféře tvorbu jako součást své profese a jsou v ní kvalifikováni.

Oblast neprofesionální tvorby představuje tvůrce podle osobních zájmů a je založena na dobrovolnosti. Jde o tzv. koníčky. Spokojený jednatel může tak i přispívat k rozvoji společnosti.

Tvořivý člověk odmítá rutinu. Má dobré, neobvykle vhodné a zajímavé nápady k řešení. Umí účelně využívat získané zkušenosti. Dovede rozhodnout o dalším průběhu konání. Pro tvořivého člověka je důležitá aktivita, potřebuje stále získávat nové informace.

Motivuje ho hledání nových způsobů řešení, tvoření apod. Tvořivý člověk upoutává své okolí velkou škálou svých zájmů. Má smysl pro pozorování. Má velkou radost ze své tvůrčí činnosti, zejména pokud může prezentovat své výtvořky.

Tvořivá činnost je založena na uspokojování potřeb člověka: potřeba aktivity, potřeba jistoty, bezpečí, potřeba získávání nových poznatků, potřeba lásky, potřeba ocenění a respektu. Tvořivá činnost je podmíněna tvořivým myšlením. Tvořivou činnost rovněž ovlivňuje prostředí a způsob života člověka. Významnou oblastí činností člověka je jeho profese. Pracuje-li člověk v tvořivém klimatu je vhodně motivován, dokáže překonat potíže a vyřešit i ty nejobtížnější problémy. Činnost člověka má mnoho podob, proto i jeho tvořivost je rozmanitá. Rozvoj tvořivosti je v rukách každého jedince.

„Zabezpečení kultivace jedince činnostmi ve volném čase je efektivní pouze v případě, je-li k dispozici odborník, který vybírá a zprostředkovává adekvátní aktivity, poskytuje konzultace, zajišťuje plánování činností a současně respektuje pedagogické zásady, osvědčené metody a formy práce. Jeho úkolem je usměrňovat organizaci a průběh volného času tak, aby zaměstnání neměla pasivní charakter, aby se rozvíjely zejména tvořivé aktivity.“ (Vážanský, 2001, s. 101).

Cílem tvořivosti je odbourávání stereotypu v myšlení, nadále podněcovat fantazii, rozvíjet schopnost podívat se na problémy z více hledisek, posilovat sebedůvěru ve vlastní schopnosti tvořit. Vnitřní přirozená hnací síla zkoumat a tvořit je a bude i u člověka nejučinnějším podnětem k tvořivé práci. Různé výsledky tvořivé práce posléze mohou svého autora podněcovat k další činnosti, ke složitějším a náročnějším postupům.

Rovněž správný způsob komunikace může člověka nadchnout pro nové ideje či zlepšování a zapojit tak všechny jeho dovednosti do práce. Naopak nevhodný způsob může zapříčinit nechut' až odpor a pracovník jen stěží hledá nápady a slovo tvořivost zapomíná, je mu cizí.

Tvořivost je a bude spatřována jako klíčový moment a prostředek rozvoje osobnosti. Každý jedinec potřebuje něco nového vymyslet, vytvořit, zlepšit a objevit, aby se mohl cítit prospěšný společnosti a vážít si sám sebe, uvědomit si svou jedinečnost a nenahraditelnost. Posiluje si tím nejen svoje sebedůvěrou.

„Kreativita⁴ neboli tvořivost je a bude nejvladnějším projevem života. Vždyť tvořivě lze přistoupit k řešení jakékoli otázky“. Kreativní myšlení je a bude předpokladem originálních nápadů ve volnočasové aktivitě, ale i při výkonu profese.“ Kreativitu lze rozvíjet a pěstovat. (Königová, 2007).

Každá tvořivost bývá různým způsobem oceněna např. uspokojení z vlastní tvorby pro radost druhých nebo prezentací výtvorů v médiích.

"Naše hlava je kulatá, aby myšlení mohlo měnit směr. Kreativita znamená vidět to, co vidí ostatní, ale něco jiného si u toho myslet", Francis Picabia⁵

V této kapitole rovněž uvádím, jak může tvořivost člověka ovlivnit kultivaci osobnosti, tedy co může aktivní vlastní tvoření přinést v oblasti trávení volného času, v oblasti mezilidských vztahů či vlivu na rodinu. U řady kurzů zejména pro celé rodiny se organizátoři snaží propojit tvořivost s všestranným vzděláváním lidské bytosti. Kultivovat, ne jen povrchně se bavit, proto je nutné vytvářet tvůrčí prostředí.

4.2 Aplikace poznatků z konkrétních akcí tvořivosti

Jsem obyčejná žena s velkou rodinou, chutí do života, hledající nápady a inspiraci pro zvelebování domova. Patřím mezi zaměstnané ženy, které ještě ani po práci, při studiu v domácnosti nedovedou jen tak usednout a složit ruce do klína. Těší mne, že dokážu vytvořit vlastníma rukama výjimečný výtvor. Jsem narozena ve znamení Ryby. Podle tohoto znamení ženy nabíjí energií příjemné a hezké bydlení. Člověk se učí celý život, a proto také pracuji sama na sobě, studuji při zaměstnání. Ruční práce je pro mě relaxace, kdy nevnímám ani čas.

V mládí jsem se věnovala mnoha koníčkům – sbírala jsem známky, ubrousky, pohledy. Díky svému dřívějšímu kantorskému povolání jsem mohla nahlédnout do tajů různých výtvarných technik a praktických činností. Moje období stálého tvoření začalo po rekonvalescenci pooperačního stavu ruky, neboť fyzioterapeutka mi doporučila procvičování jemné motoriky prstů různými technikami. Moje píle byla vždy o to vyšší,

---

⁴ z lat. *creo* = tvořím

⁵ Francis Picabia, francouzský malíř a básník (1879-1953)

když mé výtvořby byly obdivovány nejen členy rodiny, ale i ostatními tvořilkami, zejména na mých webových stránkách.

Získávala jsem tak další přátele a mé sebevědomí vzrostlo. Měla jsem velkou radost, když při mém tvoření mně pomáhal i můj mladší syn. V kreativním tvoření mně podporovala celá rodina.

V současné době jsem povoláním státní zaměstnanec. Vzhledem k tomu, že stále namáhám hlavu, mozek, snažím se relaxovat ve svém volném čase ruční prací. Mezi mé koníčky patří pletení košíčků, táců a jiných doplňků z pedigu⁶ (materiál podobný ratanu), vyrábím smaltované šperky, navlékám korálky, vytvářím korálkové květiny a stromky, maluji na hedvábí, zdobím vajíčka madeirovou⁷ technikou, zhotovuji adventní věnce, vyrábím jarní a podzimní dekorace z přírodních materiálů. Nakonec mi učarovala práce s papírem. Tak jako jsem věřila, že korálkové stromečky přináší štěstí, tak jsem si jistá, že krásný květ udělá radost vždy, nejdříve mně při tvoření a poté obdarovávanému.

Mé vystoupení v pořadech televize NOVA, Rady ptáka Loskutáka a Snídaně s Novou, mělo velký divácký ohlas a získala jsem další kontakty na tvořilky. Velkou radost jsem měla zejména z ohlasu i u starší generace. Dostávala jsem dopisy s žádostí o rady, jak tvořit KUSUDAMA.,

4.3 Pojetí kultury

„Pojetí kultury není ve vědě dosud jednotné. Jinak bude definovat kulturu antropolog, historik, sociolog nebo psycholog a jinak je také kultura chápána v obecném životě. Zpravidla se jí rozumí pouze umění a literatura a v tomto nejužším slova smyslu se jí více používá. Antropolog však chápe kulturu v daleko širším slova smyslu a rozumí pod pojmem kultura v podstatě všechno, co vytvořil člověk, co je dílem lidské

---

⁶ Je vyráběn z vnitřní části liány Calamus rotang v různých průměrech od 1mm až po 10mm. Pro výborné vlastnosti jako je pružnost, snadné barvení a rovnoměrná tloušťka je oblíbeným materiálem pro výrobu košíků, ošatek, podnosů a dalších dekoračních i užitných předmětů.

⁷ druh zdobení velikonočních vajec připomínající madeirovou krajku. Do vyfouknuté skořápky vejce jsou vyvrtávány dířky – vzory.

společnosti a co není pouze přírodním výtvořem. Z tohoto hlediska je pojem kultura širší než jednotlivé společnosti, zasahuje do mnoha oblastí lidské činnosti a lidského myšlení a je předmětem studia nejen v antropologii, ale i jiných vědních oborech.“ (Wolf, 1999, s. 56).

„Zvláště je třeba vidět jeden specifický a základní rys kultury - z hlediska lidské existence je totiž kultura to, co výrazně charakterizuje člověka jako lidskou bytost či jako druh. Pouze člověk může existovat jako kulturní bytost.“ (Tamtéž, s. 121).

Kultura zahrnuje veškerou cílevědomou činnost člověka, kterou působí na okolní svět.

„Kulturní prostředí jako součást životního prostředí představuje rozsáhlý komplex kulturních výtvořů, od jednotlivých uměleckých prací přes kulturní památky a chráněné objekty.

Zasahovat člověka a lidskou společnost při životě, naučit člověka žít mezi lidmi a s lidmi, respektovat druhé a sám být respektován. Nestací, aby byl člověk obklopen kulturou, aby pouze existoval v kulturním prostředí, ale je zapotřebí, aby sám aktivně a tvůrčím způsobem tuto kulturu vnímal, učil se jí, osvojoval si ji a podílel se na jejím utváření a dotváření.“ (Tamtéž, s. 113).

„Dva významní kulturní antropologové KROEBER⁸ a KLUCKHOHN⁹ prostudovali nejvýznamnější práce o kultuře, aby se nakonec pokusili o její přesnější definování.

Podle důležitosti jednotlivých rysů zahrnuje každá kultura tyto charakteristiky:

- *Je produktem – byla vytvořena člověkem.*
- *Každá kultura je historická, tzn. vzniká v určitém časovém a prostorovém rozmezí.*
- *Kultura zahrnuje vždy hodnoty, které jsou pro ni zvláště charakteristické.*
- *Kultura je selektivní, neboli uskutečňuje se v procesu výběru a vývoje.*
- *Kultuře se lze učit, tento rys bývá často opomíjen, ačkoliv je podstatný.*

---

⁸ Alfred L. Kroeber (1876–1960) byl americký antropolog, historik a lingvista. Vystudoval angličtinu a literární vědu, aby se dále věnoval antropologii. Většinu své kariéry strávil v Kalifornii na Kalifornské Univerzitě a v Berkeley, kde působil jako profesor antropologie

⁹ Clyde Kluckhohn (1905–1960) byl americký kulturní antropolog, známý hlavně svými výzkumy kultury kmene Navajo a příspěvkem k teorii kultury vůbec.

- *Kultura je založena na vzorech, které rozlišují jednu od druhé.*
- *Kultura je specificky lidským fenoménem. Tzn., že není jen výlučnou záležitostí jedince, ale že je sdílena s jinými, že má vliv i na sociální vztahy, a že v sobě zahrnuje množství integrálních prvků, které ji charakterizují.“ (Wolf, 1999, s. 117).*

4.4 Tvořivost jako nezbytná vlastnost moderního člověka

Při vymezování pojmu „tvořivost“ je nejvhodnější následující: *„Tvořivost je proces, kterým jedinec vyjadřuje svou základní podstatu prostřednictvím určité formy nebo média takovým způsobem, jenž v něm vyvolává pocit uspokojení, proces posléze vyústí v produkt, který o této osobě, tedy o svém původci, něco sděluje ostatním. Tvořivost se skutečně v té či oné podobě navenek projevuje u většiny lidí po celý život.*

Na definici tvořivosti se vědci dosud neshodli. Co je lepší: zaměřit se na proces, na myšlenky a pocity, které vedou ke konečnému výsledku – nebo na produkt, tj. na samotný cíl tvořivého procesu? Na tuto otázku o tvořivosti bylo napsáno velké množství knih.“ (Bean, 1995, s. 14-15).

Tvořivost jako definice je schopnost, kdy člověk dokáže použít svého myšlení k novému a neotřelému řešení, které je užitečné a přijatelné pro společnost.

Každý člověk je do jisté míry kreativní a často záleží na tom, jak si svou kreativitu v průběhu života rozvíjí.

„Kreativce obvykle poznáte podle toho, že má neuvěřitelně široké zájmy a celou řadu dovedností, je zvědavý, otevřený všemu novému, je velice energický, nezávislý, má autonomii, intuici, cit na zvládání konfliktních situací, umí se soustředit, umí uplatňovat své zkušenosti a rádi se zabývají vyhledáváním nových a zajímavých informací.

Potřeba tvorby a tvůrčí činnosti je pro kreativce doslova životní potřebou, která jim přináší hluboké uspokojení.“ (handicraft. [online]. Copyright © Handicraft.cz 2012 [cit. 2012-11-26]).

„Tvořivost je proces, kterým jedinec vyjadřuje svou základní podstatu prostřednictvím určité formy nebo média takovým způsobem, jenž v něm vyvolává pocit uspokojení,

proces posléze vyústí v produkt, který o této osobě, tedy o svém původci, něco sděluje ostatním. Tvořivost se skutečně v té či oné podobě navenek projevuje u většiny lidí po celý život.

Na definici tvořivosti se vědci dosud neshodli. Co je lepší: zaměřit se na proces, na myšlenky a pocity, které vedou ke konečnému výsledku – nebo na produkt, tj. na samotný cíl tvořivého procesu? Na tuto otázku o tvořivosti bylo napsáno velké množství knih.“ (Bean, 1995, s. 14-15).

Smyslem této bakalářské práce je na vlastním projektu kreativní práce s papírem technikou KUSUDAMA zaujmout z hlediska mého pohledu všechny, kteří mají rádi tvořivost a tím naplnit volnočasové aktivity a prezentovat vlastní výtvary.

Roční období jsou báječnou inspirací pro tvořivost. Každá doba má jiné motivy a vyniká okouzujícími barvami.

Credo: „Tvoření s radostí, každému pro štěstí.“

A toto je talisman, který jsem vytvořila technikou KUSUDAMA „kominíček“ pro štěstí.

Obrázek 1: Kominíček

Zdroj: autorka práce

5. PROJEKT PRÁCE S PAPIREM - KUSUDAMA

5.1 Historie origami, KUSUDAMA v kontextu lidské společnosti

„Origami“ je japonské slovo. Zápis takového slova je komplikovaným vzorem složeným z jednoduchých prvků. Slovo "origami" se skládá ze dvou znaků, které jsou odvozeny, jako velká část japonského písma, z čínských znaků. Prvek na levé straně znaku je radikál, či kořen, a naznačuje etymologický původ znaku. Radikál vlevo nahoře je odvozen z obrazu ruky; znak znamená "skládat". Radikál vlevo dole je odvozen z obrazu hedvábí; znak znamená "papír". Dohromady oba znaky dávají slovo "skládat papír" (oru kami - origami). (ORIGAMI. [online]. 20. 9. 2012 [cit. 2012-09-05]).

Origami není nic záhadného ani mystického, jen to lépe zní.

Jenže ne na celém světě znají skládání papíru pod názvem origami. Například Španělé mají název papiroflexia, kdy si myslí, že skládání v Evropě vzniklo nezávisle na Japoncích. Existují názory, že tuto činnost přivezli do Japonska španělští Mauři. Ti však skládání papíru používali jen pro geometrické vlastnosti čtverce. Číňané také skládali papír, ti ho však využívali jen prakticky. Skládali misky, vázy, krabičky a různé nádoby. Určit přesně zemi původu tedy nelze, skládalo se všude. Pouze Japonci tuto činnost pojmenovali a zdokonalili. Proto bývá origami považováno za japonské umění.

„Ve starých dobách se papírové skládanky používaly při různých náboženských obřadech a při výzdobě šintoistických svatyní. Skládanky při obřadech můžete vidět i v dnešní době. Papírové řetízky poskládané podle přesných pravidel se zavěšují společně s trsy slámy na výstražných šňůrách šimenava, které označují hranici

posvátného území svatyně, za kterou smí vstoupit jen kněz. Podobné šňůry se skládankami můžete vidět i před vchody do japonských domů, kde symbolizují, že dům je očištěn a připraven k oslavám. Jako zábava se origami začalo v Japonsku šířit přibližně v 17. století. Zmínky o origami můžeme najít v různých literárních dílech v 18. a 19. století, tehdy Japonci znali přibližně sedmdesát druhů skládanek, např. zvířata, pohádkové bytosti, a jiné.“(origami. [online]. 2012 [cit. 2012-09-05]).

V knize si čtenáři mohou prohlédnout také některé pohádkové bytosti, vytvořené technikou KUSUDAMA.

Skládání papíru má v Japonsku dlouhou tradici, ale rozvíjelo se i v jiných zemích a dnes je známé po celém světě. Kouzlu origami propadli dospělí i děti. V Japonsku patří origami k rodinné tradici.

Skládání origami má však i jiný význam, svoji zručnost si při něm snaží udržet i mnozí senioři, kteří potřebují, aby se jim do rukou vrátil cit. Moje mamka složila origami z bankovek ve tvaru košile a vznikl překvapující dárek pro svého nejstaršího vnuka. Já jsem od ní dostala zase kytici tulipánů, kterou také vytvořila skládání origami. Z dětství si pamatuji, jak jsme skládali papírové lodičky a pouštěli po vodě. Taťka často skládal svému vnukovi zase malířskou čepici. Snad každý si může si vzpomenout, jak v dětství skládal parníky nebo třeba vlašťovku. Úplně nejjednodušší je snad čepice, kterou nosil Večerníček.

„Popularita origami v Japonsku je obrovská. Největším dokladem toho, co pro Japonce origami znamená, je pomník dětským obětem v Hirošimě – Děvčátka skládající jeřába.

Obrázek 2: Děvčátko Sadako

Zdroj: origami. [online]. 2012 [cit. 2012-09-05]

Byl vytvořen podle dívčinky Sadako trpící v důsledku ozáření leukémií, která se podle

staré japonské legendy snažila poskládat tisíc papírových jeřábů, aby se uzdravila; nemoc však byla rychlejší.“ (origami. [online]. 2012 [cit. 2012-09-05]).

Také japonští studenti předposledního ročníku skládají dohromady tisíc jeřábů, aby popřáli žákům posledního ročníku štěstí ve sportovních utkáních. Jeřáb je vůbec jedno z nejnámějších origami. Říká se, že když jeřábů složíte tisíc, splní vám tajné přání.

Spousta lidí předpokládá, že skládání papíru vzniklo v Číně. Asi to odvozují od místa, kde vznikl papír sám, ale to není pravda. Ono origami je skládání obecně starší. Když si ukládáte oblečení do skříně, co s ním uděláte? Složíte ho! Už v pravěku, když lidé vlastnili něco, co chtěli ukládat nebo přenášet, tak to skládali. Dá se říci, že máme skládání v krvi, všichni skládáme, aniž bychom si to uvědomili.

Jak již bylo řečeno, origami je staré japonské umění skládání papíru. Jeho počátky spadají až do 9. století našeho letopočtu. Skládanky se původně věšely pro štěstí k malým dárkům. V průběhu staletí se origami vyvinulo ve zvláštní formu umění s mnoha možnostmi vytváření i použití a bylo převzato i v dalších kulturních okruzích. Dodnes má většina skládaných tvarů svůj vzor ve světě zvířat a rostlin. Postupně se toto umění japonských mistrů rozšířilo po celém světě a stalo se velmi populárním.

„Nejnámější se origami stalo v 19. století a stejnou oblibu si udržuje dodnes. V Japonsku skládají origami už děti ve škole a na základních školách mají origami dokonce zahrnuto v učebních osnovách ve výtvarné výchově. Asi si teď říkáte, že to je zábava jen pro děti, ale opak je pravdou. Origami skládají častěji dospělí a mistři v origami jsou všeobecně uznávaní.

Dříve se návody na origami předávaly od rodiče dětem. V dnešní době, ale už jsou různé návody v knihách, které tvoří, dalo by se říci „zlatý fond“ v tradiční origami, kterým se v Japonsku říká denšó origami.“

Používání slova origami - „Slovo "origami" vzniklo v Japonsku někdy dávno ve středověku, ale původně mělo trochu jiný význam než dnes. Používalo se jako označení úředního dokumentu (certifikátu, řecky "diploma"), složeného předepsaným způsobem. V 18. století bylo příležitostně používáno pro obřadné skládání papíru, ale jen výjimečně pro skládání pro zábavu. Skládání pro zábavu se v té době označovalo slovy "orikata" a "orisue". Tak tomu bylo až do konce 19. století. V 90. letech 19. století (cca 1890) bylo slovo "origami" přijato jako označení pro skládání papíru

v tradičních japonských školách, na rozdíl od mateřských škol ovlivněných německou myšlenkou kindergartens, které používaly slova jako "tatamigami", pravděpodobně proto, že tradiční školy chtěly zdůraznit národní tradici skládání papíru.

V západních zemích (především v těch anglicky mluvících) se slovo "origami" začalo používat v 50. letech 20. století (cca 1950). Pravděpodobným důvodem bylo to, že pojem "paperfolding" (skládání papíru) se zdál příliš obecný. Exoticky znějící slovo "origami" zdůrazňovalo, že se jedná o umění. V některých zemích však mají svůj vlastní termín, například v Německu se často používá papierfalten. Také v Číně byste se slovem "origami" mohli narazit, protože proč prý přejímat japonský termín pro něco, co má svůj počátek v Číně.“

„V dnešní době jsou dva druhy origami – tradiční a moderní. Tradiční origami je, jak samotný název napovídá, těžší. Origami musíte skládat z jednoho kusu papíru, bez použití nůžek, lepidla atd. Postup je přesně daný, a proto se jednotlivé kusy od sebe téměř neliší. Moderní origami je oproti tradičnímu úplně jiné. Zatímco u tradičního origami se musíte držet jasně daných pravidel, u moderního se máte „vést srdcem“. Můžete tedy lepit, kreslit, stříhat, vše dle libosti a vlastní fantazie.

Jenže to není jediné origami, které můžete znát, jsou i jiné.

- *Pohyblivé – dá se s nimi pohybovat. Jistě si vzpomenete, jak jsme ve škole skládali známé nebe – peklo – ráj. Složitější je skákací žabička.*
- *Modulární - je založeno na několika jednoduchých dílcích, které se poskládají do sebe. Nevyužívá lepidla, nůžek, ani ničeho jiného.*
- *Mokrý – papír je navlhčený, aby se s ním dalo lépe manipulovat. Tímto způsobem se dělají náročnější origami. (origami. [online]. 2012 [cit. 2012-09-05]).*

Je důležité naučit se dobře zvládat potřebné základní postupy. To vám pak umožní skládat stále složitější skládačky, kdy některé z nich jsou opravdu pozoruhodné. Jen těžko se dá někdy uvěřit, jak komplikované věci lze složit z obyčejného papíru.

Origami okouzlo miliony lidí po celém světě právě díky své nenáročnosti. Stačí vám kousek papíru a můžete začít skládat prakticky kdekoliv.

5.2 Historie a užití KUSUDAMA vč. významu její tvorby

KUSUDAMA = japonská květinová koule

KUSUDAMA znamená kombinaci dvou japonských slov kusuri - medicína a tama - míč. KUSUDAMA – ozdobné květinové koule - je někdy také nazývána jako 3D origami. KUSUDAMA je technika, která dokumentuje design, který je pro Zemi vycházejícího slunce tolik příznačný.

KUSUDAMA pochází z Japonska, kde se poprvé objevuje již v 11 stol. Původně se tyto koule vyráběly ze sušených léčivých bylin, kde se takto sestavené ozdoby používaly na kadidlo a vonné látky. Někdy se dělala z opravdových živých květů. Vždy měla kulovitý tvar připomínající zeměkouli. S rozšířením skládanek origami se začíná KUSUDAMA vyrábět z papíru. KUSUDAMA je ve své podstatě tradiční záležitostí, která již od nepaměti zdobí japonské domovy. Ve svých kořenech byla spojována a doplňována především voňavou směsí přírodních materiálů a bylin. Jako je pestrá sama japonská kultura, tak je pestrý i kouzelný svět KUSUDAMA.

Praktická funkce v podstatě vymizela, zatímco forma pro svou krásu zůstala, vhodná pro výzdobu i jako dárek. Dodnes je KUSUDAMA považována za důležitý element výzdoby všech významných událostí v životě. Je i nedílnou součástí výzdoby v japonských nemocnicích.

KUSUDAMA má přinášet majiteli štěstí, pomoci zahánět zlé duchy a upravovat okolní energii v místnosti. Určitě je i krásnou dekorací do bytu. Může být zavěšena na okně nebo i z lustru uprostřed místnosti.

Technika skládání papíru KUSUDAMA pochází z Japonska. Je to papírový model sestavený z mnoha identických jehlanů (zpravidla ve tvaru stylizovaného květu složeného ze čtverečků papíru) tak, aby tvořily kulovitý tvar. Jednotlivé části se dají dohromady sešívát nebo lepit. Občas se na spodní část koule přidává střepec pro ozdobu.

„Svátek hanami – “dívání se na květy” (jak bychom asi řekli my, Češi), přišel do Japonska z Číny již velmi dávno a stal se oblíbeným v období Heian (pravděpodobně v 9. – 12. století). Tehdy se hanami stalo označením pro pozorování a radování se z krásy květů sakur. Oslava jejich nádhery se stala záležitostí nejvyšších vrstev. Okázalé

slavnosti květů byly každoročně pořádány v zahradách Císařského paláce v Kjótu a kromě posezení pod rozkvetlými stromy k nim neodmyslitelně patřila také hudba a poezie.“ (hanami. [online]. 2010 [cit. 2012-10-20]).

Tento svátek mně inspiroval k tvorbě KUSUDAMA – sakury, kterou naleznete v příloze.

Širokou veřejností je KUSUDAMA považována za moderní origami. Obzvláště modulární origami se od tohoto tradičního umění však liší tím, že se z papíru pouze skládá, ale nic se dohromady nelepí ani nesešívá. Mistři moderního origami dokázali vytvořit na základě KUSUDAMA tvary, které drží pohromadě zcela bez použití lepidla, nití.

Dekorační předměty jsou v současnosti velmi žádané. V dnešní době, kdy má většina lidí materiálový nadbytek, můžete ze svého dárku udělat originál snad jen jedním způsobem – vyrobit ho či ozdobit vlastníma rukama. KUSUDAMA navíc nabízí finančně nenáročné řešení.

5.3 Práce s papírem, stručný úvod do historie papíru

„Kdy, se začalo skládat origami, není vůbec jasné, ale jasné je, že Japonci se naučili vyrábět papír od Číňanů počátkem 1. tisíciletí n. l. S rozpínáním Čínského impéria začala technologie výroby papíru pronikat i za hranice říše.

Vynález papíru je tedy připisován Číně. Čínský dvorský úředník začal zpracovávat rostlinný materiál, včetně starých hadrů. Nabíral jej z kádě a pokládal na síť, napnutou v rámu. Tomuto způsobu se říká „čerpání papíru“ a je používán dodnes. Vynález se rozšířil po celé Asii - přes Koreu, Japonsko, Irák do Afriky.

Do Evropy přivezli papír Arabové ve 12. století, kteří v 8. století získali tajemství výroby od zajatých čínských papírnických mistrů a sami začali papír vyrábět ze starých hadrů.

Za kolébkou evropského papírnictví je považována Itálie, která kdysi zásobovala papírem celou střední Evropu. Navzdory úzkostlivé snaze Číňanů utajit výrobu papíru, se o jeho výrobě dověděli přes Koreu Japonci v 6. st. n. l., surovinou zde byla opět kůra moruše, až od 9. st. n. l. se začala také používat divoce rostoucí rostlina „gampi“, později také

kůra dřeviny „micumata“. Ruční papír se v Japonsku vyrábí i dnes v malém, podomácku, jejím produktem je „waši“ tj. japonský papír, který se vyrábí z různých materiálů (např. trávy, bambusu apod.), ale nejdůležitější surovinou jsou 3 rostliny: 1) gampi, divoce rostoucí keř, jehož výskyt je omezený. Papír vyrobený z gampi je krásný a má příznačný lesk, je odolný vůči vodě, hmyz jej nenapadá a nemění barvu, proto je nazýván „králem papíru“, užívá se na vzácné dokumenty. 2) kózo, je druh moruše, je nejoblíbenější surovinou pro výrobu waši, dá se pěstovat kdekoli. Její vlákna jsou silná, proto se papír z ní vyrobený používá na výplně posuvných dveří, na montáže obrazů aj. Časem však mění barvu a bývá napadán hmyzem. 3) micumata, má krátká vlákna, proto je papír slabší, ale má krásný lesk, užívá se mimo jiné také k výrobě bankovek.

Zajímavé je využití papíru v japonské architektuře, kde se papír používá nejen k výplni posuvných dveří, ale i oken, umožňující mírné proudění vzduchu, příjemné v letních vedrech. Útulné je i světlo, jež vydávají lampióny a jiná svítidla s papírovými stěnami. Papír se tak stal podstatou zvláštního kouzla tradičního domu v Japonsku. Strojová výroba papíru vznikla postupně s vynálezem strojů, usnadňující manuální výrobu. První papírenský stroj začal vyrábět papír v Anglii kolem roku 1808. Se strojovou výrobou z papíru byla původně převládající surovina – staré hadry – postupně nahrazována dnes převažujícím zpracováním dřeva na dřevinu a celulózu.

„Na našem území je ruční papírna ve Velkých Losinách, založená před rokem 1596, vyrábí ruční papír tradičním nabíráním papíroviny na síto bez přestávky již více než 400 let a v roce 2002 byla prohlášena vládou České republiky národní kulturní památkou.

Papírenskou manufakturu dal vybudovat v místech bývalého obilního mlýna Jan mladší ze Žerotína. Podle svědeckých pramenů zahájila papírna výrobu jako jeden z podniků rozvíjejícího se vrchnostenského hospodářství někdy v rozmezí let 1591 – 1596. Zcela poprvé pak existenci papírny připomíná její dosud nejstarší známá průsvitka z roku 1596 v podobě žerotínského erbu – lva s korunkou stojícího na třech pahorcích.

Velkolosinská manufaktura dnes patří k nejstarším doposud pracujícím podnikům svého druhu v Evropě. Ruční papír se zde stále vyrábí tradičním postupem z bavlny a lnu. Pro svou vysokou kvalitu a staletou trvanlivost se používá zejména ve výtvarném umění,

pro významnou osobní i firemní korespondenci, reprezentační účely, k tisku bibliofilii a rovněž v knižní umělecké a restaurátorské praxi. Ručně čerpané papíry a dnešní sortiment exkluzivních výrobků z nich získaly trvalé místo a oblibu u příznivců tradičních českých rukodělných výrobků. Unikátní areál významné technické památky, která zejména z pohledu více jak čtyřsetleté kontinuity tradiční ruční papírenské výroby nemá v oblasti střední Evropy obdoby.“ (muzeum papíru. [online]. 2012 [cit. 2012-11-11]).

Papír je jedním z největších vynálezů lidstva. Pohlížíme na něj jako na všední materiál, ale Japonci dokázali, že je to nejvšestrannější materiál pro uměleckou tvorbu. Proto je také origami, dnes spojováno především s Japonskem a do země vycházejícího slunce se dostalo spolu s tajemstvím výroby papíru z Číny.

Papír je všestranný a nejen cenově dostupný materiál, s nímž se velmi snadno pracuje.

Je důležité naučit se dobře zvládat potřebné základní postupy. To pak umožní skládat stále složitější skládačky, kdy některé z nich jsou opravdu pozoruhodné. Jen těžko se dá někdy uvěřit, jak komplikované věci lze složit z obyčejného papíru. Použití určitého druhu papíru často ovlivní výsledek práce v dané technice.

KUSUDAMA je založena na použití kvalitního papíru, proto bych se ráda zmínila pár slovy i o této důležité surovině. Pro skládání lze úspěšně používat kancelářský papír nebo běžně dostupné barevné papíry. V Japonsku se papír na origami vyrábí ze surovin pro Evropana nedostupných: cukrové třtiny, bambusu či moruše. Obecně se dá říci, že papír na origami by měl být jemný, ohebný, pevný, a navíc barevný. Lépe se s ním pracuje, vytváří velmi přesné sklady. Existuje však mnoho druhů papírů, které se dají použít, samozřejmě je nejlepší originální japonský papír, ale krásné modely vznikají i z obyčejného potištěného papíru. Já jsem nejprve také zkusila první květy z novinového papíru a reklamních letáků.

Papír se stal běžně používaným materiálem a lidé objevili také jeho dekorativní možnosti. Dnes v obchodech naleznete širokou škálu papírů různých struktur, síly a barev. Těžko naleznete materiál, který se tak snadno zpracovává a přitom má tak velké výtvarné možnosti jako právě papír.

Vlastnosti papíru vhodného pro skládání:

- Jemnost – není příliš silný a snadno dovoluje i několikanásobné přeložení.
- Ohebnost a věrnost – po přeložení a následném rozložení je vzniklý sklad znatelný a můžeme ho kdykoli zopakovat podle již jednou vytvořeného skladu
- Pevnost – v místě, kde je přeložen, se při další manipulaci netrhá.
- Barevnost – barevný vzor vytvoří skládané dílo ještě zajímavější a umožňuje kombinace různých barev

Druh papíru také volíme podle toho, co skládáme a jak je to složité. KUSUDAMA vypadá originálně i z i z reklamních letáků nebo novinového papíru.

Většina tradičních skládanek vychází ze čtverce. V Japonsku je údajně nejběžnější formát 17 x 17 cm pro běžné skládání a 6 x 6 cm pro minimální. V této knize vám popíši výtvoř s různými velikostmi čtverců od 4x4 cm až po 30x30 cm.

Také můžete použít voskový papír (hospodyňky ho znají pod názvem úklidový papír). Z tohoto papíru lze vytvořit krásnou dekoraci, která je vodě odolná. Je však nutné dávat pozor při skládání, aby voskovaná strana byla na lici a předcházet promáčení.

Já jsem vytvořila dekoraci leknínu s plovoucími svíčkami.

Složit z papíru míč je složité. Složit si míč jako květinu je zábava a radost zároveň. Samozřejmě také umění, ale s tímto návodem to bude hračka. Aby skládanek z papíru dostaly ten správný tvar a hezký vzhled, je nutné dodržovat některá základní pravidla skládání.

Každý výsledný tvar se skládá z množství dohromady spojených květů, nejrůznějších barev a struktur. Jde o techniku, která vyžaduje opravdu trpělivost. Na některé výtvoř budete potřebovat více času, ale z výsledku své práce budete mít velkou radost. Vždyť jde ve skutečnosti o umělecká originální díla, která najdou uplatnění nejen u vás doma, ale zejména jako dárky pro své přátele. Technika zvaná KUSUDAMA, specifická tvorba papírové dekorace rozvíjí u tvořivých lidí trpělivost, přesnost, pečlivost. Učí pokoře a respektování disciplíny. V současné náročné a uspěchané době tvořiví lidé nacházejí vnitřní klid a pohodu při práci. Získávají osobité zkušenosti.

5.4 Presentace mých výtvorů v TV, autogramiáda, styk s veřejností

Pokud vás práce s papírem zaujme, zvláště technika KUSUDAMA, doporučuji prohlédnout si mou knihu Dekorace z papíru - KUSUDAMA a nechat se inspirovat. Kniha poskytuje přehledný úvod do tohoto japonského starobylého umění. Kapitoly jsou řazeny podle jednotlivých technik a jejich obtížnosti, od nejjednodušší po složitější. Jakmile si daný postup osvojíte, je možné vytvořit dílo dle vlastní fantazie. Detailně rozvedené návody vás povedou krok za krokem a umožní vám proměnit papír v krásné tvary KUSUDAMA.

Kniha může také inspirovat, jak dál využít návody k dalším nápadům tvorby. Nebojte se popustit uzdu své fantazie a zkuste experimentovat jako já. Buďte kreativní. Spojením několika KUSUDAMA lze vytvořit girlandu s využitím podle barevnosti k různým účelům. Využitím různobarevných oboustranných papírů lze vytvořit širokou škálu květin slunečnici, kopretinu, sedmikrásku, fialku apod. Tvoření papírové dekorace je tak rozmanité, že si určitě nějaký nápad z mé knihy zkusíte vyrobit.

Jsem přesvědčena, že jsem vás dostatečně inspirovala, abyste si sami některý výtvor zkusili vytvořit. Budete sami překvapeni, co vše dokážete z papíru vytvořit. Bezpochyby vám kniha o KUSUDAMA pomůže zvládnout a oblíbit si tuto zajímavou ruční práci. Setkáte se s přesnými popisy a předlohami, mnoha barevnými fotografiemi a cennými radami, jak tvořit nejen pro sebe, ale i pro své přátelé dárky technikou KUSUDAMA.

V každém ročním období jsem našla motiv, námět, inspiraci pro své tvoření. Pokud má dané období roku významný svátek, tak hledám náměty a pak tvořím i k těmto svátkům.

Na nový rok, pro štěstí, jsem vytvořila samozřejmě kominička. V únoru patřila moje tvorba Valentýnovi, svátku zamilovaných. Několik výtvorů mám i na svátky jara, zejména velikonoční dekorace a jarní květy – barevné fialky. V květnu patří kytice mamce - Den matek. Galerii obrázků jsem také doplnila o sakuru, která patří v Japonsku na Svátek hanami. Také na Den dětí mohou nejen děti obdivovat mé figurky. Ani letní, podzimní dekorace a na halloween nechybí v mé galerii obrázků. Nejraději tvořím na vánoce, anděl, čert a Mikuláš, vánoční stromeček, to dokazuje galerie obrázků v mé knize.

Tvořím skládanky i pro výzdoby všech významných událostí v životě například

svatební dekorace, k narozeninám či jmeninám.

Na dekoraci stolu k určitým příležitostem se často zapomíná. Na to jsem myslela a moje nápady naleznete rovněž v galerii obrázků. Nejde jen o doplňky k ubrouskům, jmenovky, ale i květinovou výzdobu. Mimo sezónních dekorací se také snažím tvořit různé dárky.

Nejkrásnější kytici jsem stvořila pro svoji sestru k narozeninám. Nebylo jednoduché vytvořit kytici z 34. květů, ale radost z ručně zhotoveného dárku byla obrovská a výsledný efekt byl fascinující. Tato kytičice jí nikdy nezvadne a bude jí připomínat sestru, která jí má moc ráda.

V roce 2011 jsem dostala poprvé nabídku presentovat své výrobky KUSUDAMA v pořadech televize Nova Rady ptáka Loskutáka a Snídaně s Novou. Mé vystoupení mělo značný divácký ohlas. Stejně tomu bylo i v roce 2012, kde jsem dokázala divákům, že technikou KUSUDAMA zvládnou hezké kytičky vyrobit i děti. Můj syn a neteř před kamerou v televizním studiu to dobře zvládli. Dodnes mám dobrý pocit z diváckého ohlasu. Jsem ráda, že tvořivá divácká veřejnost mě uznala za tvořilku. A následně začala má velká práce na mé knize Dekorace z papíru - KUSUDAMA - výtvarná technika skládání papíru.

Má dílka spolu s ukázkami kreativního tvoření z papíru jsem také presentovala na Staročeském jarmarku řemesel v září roku 2012.

Autogramiáda mé knihy Dekorace z papíru - KUSUDAMA - výtvarná technika skládání papíru, kde velká část mé knihy je tvořena z galerie výtvorů proběhne v průběhu roku 2013.

ZÁVĚR

„Každý, kdo se přestane učit, je starý, ať je mu 20 nebo 80. Každý, kdo se stále učí, zůstává mladý. Je nejlepší v životě zůstat mladý.“ Henry Ford¹

Na to, aby se člověk dokázal natrvalo uzavřít před nespočtem možností, které svět nabízí, musí být vnitřně svobodný. Pak bude prožívat svůj čas podle svých možností, schopností a dovedností. Bude plně realizovat své volnočasové tvořivé aktivity.

Do budoucna se tedy dá očekávat neustále rostoucí počet lidí zabývajících se volnočasovými aktivitami s cílem navýšit zájmové vzdělávání. Tento trend by měl zajistit zvýšenou nabídku výukových příležitostí ve větší kvalitě a rozsahu.

Po celém světě se dnes rozvíjejí všechny možné způsoby získávání dovedností a znalostí v rámci školského systému nebo ve veřejných kurzech. Specifické je samostudium jedince. Vzdělávání se stalo průvodním jevem pracovního i soukromého života.

Kdo nic nedělá, nic nezkazí, toto rčení však u člověka nemůže v dnešní společnosti obstát. Klasickou a dodnes aktuální otázkou zůstává motivace dospělého.

Vzdělávání dospělým přináší znalosti, zvýšení financí, zábavu, úspěch na trhu práce, nové vztahy. Zájmové kurzy jsou vhodné jako doplňkové vzdělání pro odborníky k prohloubení svých vědomostí

Právě oblast **zájmového vzdělávání** umožňuje vyrovnávat jednostrannost převažujícího profesního rozvoje. Zlepšuje kvalitu žití, odstraňuje stereotypy v životě. Je skutečností, že firmy využívají některých typů zájmového vzdělávání k motivaci pracovníků. Stává se trendem nabízet zaměstnancům účast na různých kurzech ručních prací, filozofie, historie, sportovních a pohybových aktivit apod. Zájmové vzdělávání totiž pomáhá dotvářet osobnost a její hodnotovou orientaci a je tak nezbytným doplňkem vzdělávání. Lidé si svou účastí na zájmových kurzech zároveň zvykají na vzdělávání a na aktivitu při učení, a tím se mohou pozitivně připravovat na případné možné organizační nebo technologické změny.

Cílem zájmového vzdělávání je rozšíření vědomostních znalostí a dovedností. Nejde

o přípravu na profesní využití nabytých znalostí a dovedností, ale spíše rozšiřování horizontu nabízených možností v rámci volnočasových aktivit. Oblast zájmového vzdělávání se odlišuje od většiny ostatních především tím, že je **dobrovolná**.

Aktuální problém současnosti:

- rekvalifikace pro nezaměstnané podle individuálních preferencí - určit nový směr rekvalifikace
- rozšířit řadu kurzů, které směřují primárně k vylepšení pozice na trhu práce, ale také občanské vzdělávání.

Nikdy nic nevzdávejte! Nikdy není pozdě začít na sobě pracovat. Zkuste změnit své životní stereotypy. Jedna z cest je aktivně vyhledávat pozitivní a příjemné jevy. Jednou z nejcennějších věcí pro každou lidskou bytost je tvořivost.“ Kreativní myšlení je předpokladem originálních nápadů.

Papír můžete použít jako základ pro hru, pro učení a zejména pro kreativní tvořivost. Technika, kterou jsem představila ve své práci, otvírá prostor pro kreativitu při tvorbě s materiálem obecně nazývaným papír. Přitažlivost kutění s papírem může utužit přátelské vztahy a podnítit tvůrčí fantazii při společném tvoření. Tvořivé myšlení je předpokladem třeba i pro řídicí práci, pro podnikání apod. Člověk chce-li být úspěšný, musí být tvořivý alespoň do jisté míry.

Výsledky tvořivé práce posléze mohou svého původce podněcovat k další činnosti, ke složitějším a náročnějším postupům. Tvůrčí umělecké hodnoty obohacují estetický vývoj dospělého jedince. Rozvíjení zájmů a rozvoj specifických schopností má významný vliv na utváření životního stylu.

Kultura je významným faktorem života společnosti, který přispívá k rozvoji každého člověka a vykonává v tomto smyslu i vzdělávací funkci.

Na staročeském jarmarku řemesel jsem poznala, že tvořivost lidí je velká. Začíná se rozvíjet tvořivost v různých činnostech - malování, keramika, práce s papírem, se sklem, s kovem, s květinami apod. Návštěvníci těchto akcí jsou obdivovateli výsledných prací, zejména ti, co nejsou zdatní v ruční práci.

Využila jsem vypracovaný dotazník k získání informací zájmu o tvořivost viz. Příloha B, vyhodnocení průzkumu mínění veřejnosti o tvořivosti ve volném čase dospělých,

provedený dne 29.09.2012 na Staročeském jarmarku řemesel dokumentuje Příloha C.

Moje kniha Dekorace z papíru – KUSUDAMA vyšla v prosinci roku 2012 k velké radosti a potěšení všech tvořilek, všech, kteří mají v lásce tvořivost. O tom, jak má kniha vznikala, se dočtete v příloze A.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ŠERÁK. *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd., Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6

PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. 1. vyd., Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 978-80-86723-58-7

VÁŽANSKÝ, Mojmír a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Paido, 1995, 176 s. ISBN 80-901-7379-9

WOLF, Josef. *Člověk a jeho svět: úvod do studia antropologických věd, základní antropologické otázky, kulturní a sociální antropologie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1999, 212 s. ISBN 80-718-4871-9

SVOBODOVÁ, Marta. *Dekorace z papíru - kusudama*. 1. vyd. Brno: Zoner Press, 2012, 108 s. Encyklopedie Zoner Press. ISBN 978-80-7413-227-8.

BEAN, Reynold. *Jak rozvíjet tvořivost dítěte*. 1. vyd., Praha: Portál, 1995, 86 s. ISBN 80-717-8035-9

PIETRASIŃSKI Zbigniew. *Psychologie správného myšlení*. 1. vyd., Praha, Orbis MME, 1965, 240 s

Seznam studovaných zdrojů

ČSN ISO 690. *Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2011. Třídící znak 01 0197.

Pravidla českého pravopisu: školní vydání. 3. vyd., Praha: Pansofia, 1993, 383 s. ISBN 80-901-3736-9

KOPECKÝ, Martin. *Sociologie vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení, Universita Karlova v Praze, Filosofická fakulta v nakl. MJF, 2002, 176 s. Edice celoživotního vzdělávání. ISBN 80-862-8425-5.

KÖNIGOVÁ, Marie. *Tvořivost: techniky a cvičení*. 1. vyd., Praha: Grada, 2007, 188 s. ISBN 978-80-247-1652-7.

SKALKA, Jarolím. *Základy pedagogiky dospělých*. Praha: Obzor, 1989. ISBN 80-042-1636-6.

PETROVÁ, Alexandra *Tvořivost v teorii a v praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-86226-05-0

Memorandum o celoživotním učení. 2000. Pracovní materiál Evropské komise

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, Bílá kniha. 2001. Praha MŠMT

Vyhláška o zájmovém vzdělávání, 20/2005 Sb.

<http://noc-den.bolger.cz/Zabava/Origami>

Seznam použitých internetových zdrojů

IntegralniandragogikaOl/Uvoddoandry.rtf [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: www.sociologie1.wz.cz/download/IntegralniandragogikaOl/Uvoddoandry.rtf

BIERNÁTOVÁ, O. a J. SKŮPA. *Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011*, [online], poslední aktualizace [cit. 2012-10-12]. Dostupné z: <http://www.citace.com/soubory/csniso690-interpretace.pdf>

andragogika. *wikipedia*. [online]. 2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Andragogika>

historie ruční papír. *muzeum papíru*. [online]. 2012 [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: <http://www.muzeumpapiru.cz/cz/rucni-papirna/historie>

handicraft. [online]. Copyright © Handicraft.cz 2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://www.handicraft.cz/2011/06/kreativita-nezbytna-vlastnost-moderniho-cloveka/>

KUMPERA, Jan. *envigogika*. [online]. 2008 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://envigogika.cuni.cz/index.php/cz/inspirace/2008/20082/263-komenskeho-obecnaporada-jako-ekologicky-emancipacni-program>

pansofia. *wikipedia*. [online]. 2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pansofia>

vzdělávací nadace Jana Husa. *labyrint-světa*. [online]. © 2010–2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://www.vnjh.cz/labyrint-sveta>

ORIGAMI. *origamiCZ*. [online]. 20. 9. 2012 [cit. 2012-09-05]. Dostupné z: <http://new.origami.cz/index.php/Origami>

BERAN, Ota. *hanami. pojd' me slavit hanami*. [online]. 2010 [cit. 2012-10-20]. Dostupné z: <http://www.bmprofit.cz/hanami.php>

origami. *wikipedia*. [online]. 2012 [cit. 2012-09-05]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Origami>

ruční práce. *tvorilka*. [online]. 2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: www.tvorilka.wz.cz

OPONA. *Obecná porada o nápravě*. [online]. © opona2009 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://opona2009.zacit.cz/komenskeho-obecna-po/obecna-porada-o-napr.html>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Kominíček.....	30
Obrázek 2: Děvčátko Sadako.....	32
Obrázek 3: Závěsná dekorace	I
Obrázek 4: Dekorace na dveře – okna.....	II
Obrázek 5: Mikuláš, čert, anděl	III
Obrázek 6: Sakura.....	III

Seznam grafů

Graf 1 : Time management všedního dne	20
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Vyjádření p. Květy Filipi – Jak má kniha vznikala.....	V
Příloha B - Dotazník – Staročeský jarmark řemesel – září 2012.....	VIII
Příloha C - Vyhodnocení průzkumu.....	IX

Obrázek 3: Závěsná dekorace

Zdroj: autorka práce

Obrázek 4: Dekorace na dveře – okna

Zdroj: autorka práce

Obrázek 5: Mikuláš, čert, anděl

Zdroj: autorka práce

Obrázek 6: Sakura

Zdroj: autorka práce

Výtvary, které spatříte v mé knize, vznikaly v mém domácím království plynoucí z umu mých rukou, nápadů mé rodiny, přátel. Jsou to hodiny a hodiny, dny a dny strávených přemýšlením, tvořením, zkoušením, zklamáním i nadšením nad novými nápady a nad realizací snů. Jde tedy o ruční práci, určitým druhem lásky vložené do výrobků, takové lásky, kterou nikdy v sériové výrobě nenajdete.

Příloha A

Vyjádření p. Květy Filipi – Jak kniha vznikala

Jmenuji se Květa Filipi a pracuji ve vydavatelství Zoner Press. Mojí hlavní pracovní náplní je obchodování a marketing. Ve svém volném čase se věnuji redakční práci v edici hobby, která je oblíbená mezi „tvořilky“, tedy mezi všemi, kteří mají rádi ruční práce. Stále hledám různé zajímavé techniky, o kterých bychom mohli v Zoner Press vydat knihu. Není jednoduché najít téma, ke kterému ještě nevyšly na českém knižním trhu žádné tituly, ale na druhou stranu je to dobře, protože právě toto značí, že je o nejrůznější ruční práce mezi Čechy stále velký zájem.

V loňském roce jsem jednu neděli sledovala pořad Rady ptáka Loskutáka, a tehdy to přišlo. Viděla jsem tam velmi šikovnou paní, která skládala z papíru nádherné květy, z květů koule a jiné úžasné dekorace. Tato technika se jmenuje KUSUDAMA, často se tomu říká mezi laiky i „japonské origami“. Od výtvorů jsem nemohla odtrhnout oči, proto jsem se rozhodla, že tuto paní oslovím a nabídnu jí vydání společné knihy. Samozřejmě jsem si nejdříve ověřila, zda na uvedenou techniku již nějaký titul na českých knižních pultech nevyšel. A nevyšel. Pustila jsem se do přímo detektivní práce, abych našla na tu šikovnou paní kontakt. V archivu videí na TV Nova jsem si našla jméno účinkující, byla to Marta Svobodová, a protože znám paní, která program hobby pro Novu zajišťuje, požádala jsem ji o kontakt. A podařilo se. Známa můj zájem zprostředkovala paní Svobodové, která se mi brzy ozvala. To mě velmi potěšilo, i když jsem stále ještě nevěděla, zda o vydání knihy bude mít paní Svobodová zájem, jestli bude ochotná knihu napsat. Slovo dalo slovo, tedy v našem případě e-mail dal e-mail a domluvily jsme se na osobní schůzce, kde paní Martě osvětlím, co takové vydání knihy od autorky skutečně vyžaduje. V domluveném termínu jsme s šéfredaktorem vydavatelství Zoner Press přijeli za paní Svobodovou a v útulné kavárničce jsme se nakonec na všem všichni tři domluvili. Měla jsem dojem, že je to pro budoucí autorku jakási výzva vyzkoušet si něco nového.

Paní Marta na schůzku donesla i některé své výrobky a v té chvíli jsem věděla, že mé rozhodnutí o vydání knihy na téma KUSUDAMA bylo správné. Nejen přes televizi, ale i na vlastní oči jsem se přesvědčila, že poskládané papírové výtvořky jsou precizní

a krásné. A od této naší schůzky již neměla autorka knihy klid. Na hlavní strukturu publikace jsme se sice my dvě domluvily, ale vymyslet texty, postupy a tedy celý obsah však již musela sama. Kdo někdy nějakou knihu napsal, ví, o čem mluvím, kdo ještě autorský text nepsal, neumí si to představit. Paní Marta to však zvládla na jedničku, já osobně před ní smekám, sama bych to nezvládla. Jediným problémem však byly fotografické ilustrace.

Z důvodu pořízení kvalitních fotografií výtvorů, což knižní vydání vyžaduje, některé fotografie také zhotovil pan Pavel Kristián, který se fotografování věnuje a má potřebné vybavení. Velmi jsem se na setkání těšila, protože paní Marta je krásná a příjemná a přitom velmi skromná dáma. Trochu mě zaskočilo, když jsem viděla po celém pokoji rozložené výrobky, které se musí za jednodenní návštěvu nafotit. Nakonec vše dobře dopadlo, vše se perfektně zvládlo. Odjížděli jsme v pozdních večerních hodinách, nafoceno jsme měli něco kolem 350 fotografií. Bylo tedy z čeho vybírat.

V současné době na knize pracuje DTP pracoviště v Zoner Press. Autorské texty se zalamují do knižní podoby, umísťují a upravují se fotografie. Následovat bude autorská a redakční kontrola a jazykové korektury. Na vydání i na samotnou autogramiádu a křest knihy se moc těším a věřím, že letos pod vánočním stromčkem potěší nejednoho tvořivého človíčka.

Zdroj: autorka práce – Jak vznikala kniha Dekorace z papíru

O autorce knihy, paní Martě Svobodové

S paní Martou byla opravdu velmi dobrá spolupráce. Techniku KUSUDAMA, ale i jiné techniky skládání papíru (origami) velmi dobře zná. A nejen, že je zná, ale stále vymýšlí nové a nové zajímavé, a někdy i vtipné výtvary. Její velkou předností je to, že se umí dívat kolem sebe a umí převést běžné věci, které jsou kolem nás, do papírové věrohodné

podoby. Je to její velký koníček a tato práce (pokud se tomu tak dá říct) ji baví, což je na jejích výrobcích a jejím nadšení, když o tom vypráví, také vidět. Z přesně a precizně poskládaných kousků papíru umí vytvořit květiny, květinové koule, postavičky, prostírání nebo třeba i šperky a různé bytové doplňky. Jsem ráda, že jsem paní Svobodovou potkala, moc jí fandím a věřím, že toto není jediná kniha, kterou spolu vydáme.

Květa Filipi

Vydavatelství Zoner Press

Nové sady 18, 602 00 Brno

V Brně dne 28. 8. 2012

Příloha B

DOTAZNÍK

Akce: Staročeský jarmark řemesel v Krchlebech konaný dne 29.09.2012

Jmenuji se Marta Svobodová. V současné době studuji na vysoké škole. Přípravuji si podklady pro svou bakalářskou práci na téma „Tvořivost ve volném čase dospělých“. Tento dotazník bude přílohou.

1. Patří mezi vaše záliby ruční práce?

Ano

Ne

2. Tvoříte sama nebo navštěvujete různé kurzy nebo kluby?

Ano

Ne

3. Do které věkové kategorie patříte?

10- 29

30- 59

60 a více

4. Kde získáváte náměty pro svou tvorbu – volnočasovou aktivitu?

televize

kniha

tisk

vlastní námět

5. Zaujala vás některá předváděná činnost např. práce s pedigem, papírem, kování natolik, že byste se některé práci věnovali ve svém volném čase?

Ano

Ne

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Příloha C

Vyhodnocení průzkumu mínění veřejnosti o tvořivosti ve volném čase dospělých, konaný dne 29.9.2012 na Staročeském jarmarku řemesel v Krchlebech.

K provedení průzkumu zájmu o tvořivost, využití volnočasových aktivit jsem sestavila dotazník s pěti otázkami. Rekrutaci (vyhledávání) respondentů jsem neprováděla. Dotazník vyplňovali náhodní návštěvníci jarmarku podle svých úvah a zájmů, který měli k dispozici u vstupu na jarmark.

Dotazník vyplnilo 40 respondentů.

Na 1. otázku: „**Patří mezi vaše záliby ruční práce**“
odpovědělo **35** respondentů ANO, **5** respondentů NE.

Na 2. otázku: „**Tvoříte sám - sama nebo navštěvujete různé kursy nebo kluby**“
odpovědělo **28** respondentů ANO, **12** respondentů NE

Na 3. otázku: „**Do které věkové kategorie patříte**“
odpovědi: **10 - 29 let: 5** respondentů
30 - 59 let: 6 respondentů
60 a více let: 29 respondentů

Na 4. otázku: „**Kde získáváte náměty pro svou tvorbu - volnočasovou aktivitu**“
Odpovědi: televize: **16**, kniha **23**, tisk **21**, vlastní námět **20**, internet **1**

Na 5. otázku: „**Zaujala vás předváděná činnost např. práce s pedigem, papírem, kování natolik, že byste se některé práci věnovali ve svém volném čase**“
odpovědělo **31** respondentů ANO, **9** respondentů NE

Závěr

Ze získaných dat vyplývá, že o tvořivost ve volném čase je zájem, zejména u starší generace. Je to zcela logické, jde o seniory, kteří aktivně využívají svůj volný čas.

Nacházejí tak smysl využívání volného času a potřeby něco samostatně dokázat, vytvořit či vykonat, co přinese potěšení a má význam a užitek nejen pro mě, ale i pro rodinu, přátele.

Z dotazníku to sice nevyplývá, ale sama jsem se přesvědčila na jarmarku řemesel, že počet rukodělných lidí roste.

K tvorbě jsou využívány dostupné knihy, tisk. Řada šikovných lidí tvoří dle vlastních námětů. Velkou roli pro další náměty na tvorbu mají televizní pořady se zaměřením na ruční práce.

Začíná se rozvíjet tvořivost v různých činnostech - malování, keramika, práce s papírem, se sklem, s kovem, s květinami apod.

Návštěvníci těchto akcí jsou obdivovateli výsledných prací, zejména ti, co nejsou zdatní v ruční práci.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Marta Svobodová

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Tvořivost ve volném čase dospělých (na příkladu vybrané výtvarné techniky)

Rok: 2013

Počet stran textu: 44

Celkový počet stran příloh: 10

Počet titulů českých použitých zdrojů: 7

Počet titulů studovaných zdrojů: 10

Počet internetových zdrojů: 13

Vedoucí práce: PhDr. Iva Borská, CSc.